

ETH DIARI

Numerò 49
Diuendres 5 de març 1999

HUELHETON

DIARI

D'ARAN

Prètz: 50 pessetes

ES ESTUDIANTS DER INSTITUT SE MANIFESTEN EN VIELHA EN FAVOR D'UN MIELHOR ENSENHAMENT PUBLIC

En plia sintonia tamb era jornada de mobilisacions en Catalonha e en tot er Estat entà dignificar er ensenhament public, es estudiants der IES d'Aran organisèren ager ua jornada reivindicatiua o, coma didien quauqui pannèus de convocatòria, ua jornada de luta. Maugrat er interès entà hèr era mobilisacion, dies abantes apareisher en Institut ues nòtes informatiues enes que se cancelaue era manifestacion/arremassada pr'amor dera "pòga participacion e problèmes apareishudi ena organisacion". Chò que passèc ager siguec que se hec era manifestacion e, ath torn des onze, dempús d'assistir tàs prumèras classes deth maitin, uns 300 estudiants se trobèren deuant der Institut entà hèr era manifestacion. Tamb tres pancartes reivindicatiues e acompanyadi pèra Guàrdia Municipau de Vielha, es manifestanti recorreren peth centre era avenguda deth Pas d'Arrò enquia deuant der Ajuntament de Vielha; volgueren parlar tamb eth baile, que non i ère, e ara seguida contunhèren eth recorrut enquia arribar ara sedença deth Conselh Generau. Aquiu ua delegacion

de 14 estudiants formada pes representants des estudiants en Conselh Escolar e per delegats des diuèrsi còrsi s'amassèren ena sala de Plens deth Conselh tamb eth sindic; tanben i ère eth cap de gabinet, senhor Casasayas, qu'ath delà ei membre dera APA. Era amassada siguec plan distesa, mès contundenta e clara. Se passèc des problèmes globaus der ensenhament, que se reivindicau ena jornada, coma mès inversion, dèder non ara massifica-

cion, enquiath plantejament de problèmes deth dia-a-dia der Institut, com era biblioteca, es wàters, es ridèus, eca. Eth sindic siguec plan receptiu e proposèc hèr de mejancèr entà amassar

flipèc, mès sabec sintonisar tamb es sòns interlocutors perque, segontes diguec: "volem saber era problematica der ensenhament entà esté-ne solidaris", entà acabar dident que "cau transmetèr ara joenessa er orgulh d'èster aranés e mantier era sua cultura". "Trucatz tostemp que volgatz, açò a d'èster com un fòrum dubèrt".

Dehòra dera sedença deth Conselh demorauen, impacienti e engüejats, era rèsta d'estudiants. Dempús de gèsser era delegacion toti marchèren.

Ei interessant constatar chò que didien es tres pancartes pr'amor que mèrquen es punts essenciaus deth perqué dera mobilisacion. En ua s'auie escrit: "Volem mès diners per l'escola pública", en ua auta: "Classes amb cortines, amb menys alumnes" e, ua auta "No a la selectivitat. Dimissió del ministre". Coma baromètre sociolingüistic cau destacar qu'es pancartes èren escrites en catalan e pas en aranés. Quan demanèrem ce perqué non èren escrites en aranés, era responsa siguec clara, tot e que calerà analisà-ne eth contengut en prohoditat. Ath delà, era responsa ei d'antologia e demòstre era situacion des nòsti joeni tamb era lengua: "Es pancartes son en catalan perque ei ua grèva de tot Catalonha. Se siguesse ua grèva tàs lavabos e mos tanhèsse a nosati, ac meteriem en aranés". Qu'es teories reflexionen tamb aguesta insolita responsa de despartiment des foncions lingüistiques.

Pera tarde, enes grops d'ESO qu'auien classes programades i auec un gran absentisme.

eth director der Institut, eth cap d'inspeccion e eth delegat d'Ensenhament dera Generalitat en Lhèida, entà plantejar es problematiques de mau foncionament der Institut.

Eth sindic Barrera, maugrat non auer competències totaus d'ensenhament, hec d'òme bon e dèc vies de dialòg as estudiants. Coma diguec un representant: "se sabéssetz chò que i a en Institut *fliparietz*". Eth sindic non

UN TOTAU DE 3.100 MANIFESTANTS EN CATALONHA ENTÀ REIVINDICAR MELHORES EN ENSENHAMENT PUBLIC

A pupretz un totau de 3.100 estudiants se manifestèren ager enes quate caplòcs catalans en encastre des arremassades convocades en 50 ciutats d'Espanha peth Sindicat d'Estudiants (ES) e era Associacion d'Estudiants de Segondària (AES), en favor der ensenhament public e contra era "politica continuïsta" deth nau ministre d'Educacion, Mariano Rajoy. En Catalonha, tanben l'a organisat era Associacion de Joeni Estudiants de Catalonha (AJEC).

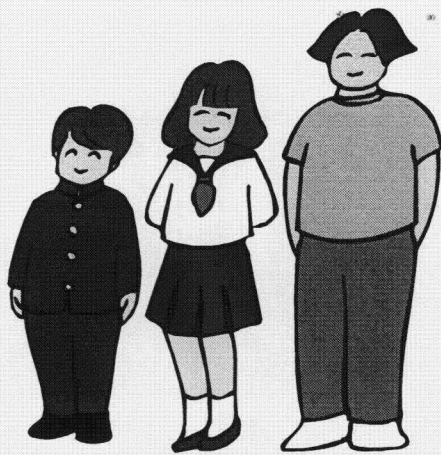
Encara qu'es manifestacions en Espanha convocauen estudiants d'ensenhament segondari, bachilierat e FP, era grana majoritat de manifestaires catalans èren alumnes de segondària. Entre d'autes reivindicacions, se reclamaue amiar mès pressupòst entara escola publica en detriment dera privada concertada, eliminar es barracons enes centres e redusir eth numerò d'alumnes per aula.

QUATE MANIFESTACIONS

Uns 1.500 estudiants, segontes chifres dera Guàrdia Urbana, anèren tara manifestacion de Barcelona. Comencèc ath meddia ena plaça (Contunhe darrèr)

AMASSADA DERA PONÉNCIA DER ENSENHAMENT DER ARANÉS DETH CONSELH SOCIAU

Eth Conselh Generau d'Aran a institu-
cionalisat tot un prètzhèt d'assessora-
ment entà veir er auanç dera implantacion
dera nòsta lengua a trauèrs des trabalhs deth
Conselh sociau der aranés. Aquest Con-
selh a establèrt ues ponéncies entà hèr mès
operatius es sòns trabalhs e entà involocrar
eth màger numerò d'expèrts e poder traba-
har sectoriaument en grops redusits. Ager
s'amassèc era **Ponéncia sus er Ensenha-
ment der aranés**.

Eth Conselh Sociu der aranés a mercat co-
ma objectiu centrau era elaboracion deth
Plan Generau de Normalisacion Lingüística
der Aranés (PGNL), en tot qu'es diuèrses
ponéncies elaboren es objectius sectoriaus.

Era ponéncia amassada ager tractaue dera
evolucion e implantacion tant en ensenha-
ment escolan com en ensenhament d'adults.
Coma metòde de trabalh, es persones con-
vocades ena ponéncia reciben un document
de trabalh prèvi sus era tematica entà que
dempús, ena amassada des expèrti, s'apòr-
ten avaloracions e naues propòstes. Ena
seccion DOCUMENTS d'aguest diari publi-
cam aué, entàs nòsti liegedors, aguest docu-
ment de trabalh qu'ei era part dedicada ar
ensenhament deth conjunt deth Plan -çò que
se coneish coma PGNL. Maugrat que, apa-
rentament, semble qu'un document de tra-
balh ei ua qüestion exclusiva d'expèrts, crei-
guem que quan se parle d'ensenhament i a

fôrça familhes que vòlen èster informades e,
s'ei de besonh, implicà-se ena discutida; per
açò, en seguir era nòsta tradicion de publi-
car originaus sancèrs, entà opinar informa-
di, publicam eth document.

Era ponéncia includís representaires de
pairs e de professors; er organisme deth
Conselh encargat de dinamisar es ponéncies
e de proposar es sòns components ei era
Oficina de Foment e Ensenhament der Ara-
nés, amiada per Jusèp Loïs Sans, eth quau
tanben hè de Coordinador deth Conselh So-
ciau der aranés. Ei interessant de conèisher
ce qui ei convocat tara ponéncia; mos tro-
bam nòms pro coneishudi en nòste mon der
ensenhament coma: Segalàs, Salgueiro,

Vergés, Rodríguez, Mayayo o Casasayas...
enquia arribar a 15 personas convocades.
Malurosament sonque assistiren tara
amassada 5 personas de dehòra deth Con-
selh Generau; tanben i ère ena amassada eth
coordinador Sans ath delà deth sindic. Eth
sindic Barrera presidís eth Conselh Sociu,
mès qu'ath delà per un interès personau
assistís ara ponéncia d'ensehament. E, pre-
cisament, era preséncia deth sindic se profi-
tèc entà liurar as professors materiau diuèrs
entà facilitar eth sòn trabalh pedagogic. Vi-
dèos documentaus dobladi, eth vidèu d'*Es
Tres Bessoes*, enquia ua publicacion d'era
darrèra edicion des prèmis Condò.

DOCUMENTS

Document de trabalh dera Ponéncia der Ensenhament der aranés entara elaboracion deth Plan Generau de Normalisacion Lingüística

Ensenhament escolar

Objectius generaus

Assolidar er us der aranés com era lengua pròpria e veïculara der
Ensenhament, tant enes activitats docentes com enes non-docentes.
Mantier er interès pera lengua e eth besonh de coneishé-la.

Objectius especifics

1. A nivèu legau disposar d'ua orde d'ensenhament qu'assegure er
aprendissatge der aranés en madeish nivèu qu'eth castelhan e cata-
lan enes centres docents de tota era Val d'Aran.
Mesura: Susvelhar eth compliment des leis, decretès e ordes.

2. Procurar que toti es centres agen un projècte lingüistic adequat
entà assegurar er aprendissatge des tres lengües oficiaus.
Mesura: Hèr eth seguiment deth compliment des plans de normali-
sacion lingüistica entà que siguen efectius e garantissen er usatge
der aranés coma lengua veïculara.

3. Informar ara societat en generau, e orientar sustot as pairs, sus
quin ei eth procès de normalisacion seguit en procès educatiu entà
esvitar malentenuts e confusions que se viren en contra der aranés.
Mesura: Conferéncias, fòrums o exposicions sus es avantatges d'ua
educacion en aranés e d'ua educacion trilingüe. Comparances damb
d'autes situacions semblantes en Euròpa.

4. Garantisar que toti es ensenhaires agen un bon coneishement d'a-
ranés a nivèu orau e escrit.
Mesures: Dedicar toti es mieis possibles entà qu'eth professorat po-
gue aquerir un nivèu de lengua aranesa bon, sustot a nivèu orau.
Reforçar es ores de reciclatge entà qu'es professors parlen e en-
senhen un aranés de qualitat.
Organisar seminaris d'assessorament e analisi der ensenhament d'a-
ranés en primària e segondària.
Exigir coneishements d'aranés enes concorsi de primària e ESO.

5. Possar era formacion en lengua aranesa d'aqueri professors non
recicladis que hè fôrça ans qu'exercissen.

6. Promòir estratègies entre es docents que fomenten es abits d'u-
satge der aranés des escolans laguens des aules e dehòra des aules.

7. Promòir era creacion de premsa infantil e juvenil.

8. Promòir ua ofèrta normau (en quantitat e qualitat) des productes
culturalaus de masses infantil e juvenil en aranés, sustot en activitats
de léser.

9. Amiar toti es mieis que calgue entà qu'es alumnes e professors
dispòsen de pro materiau didactic e libres en aranés e, se mès non,
dera madeisha qualitat qu'eth materiau de catalan o castelhan.
Mesura: Incentivar es mèstres e professors, mejançant ues bones
compensacions, a elaborar materiau didactic en aranés.

10. Acordar damb eth Departament d'Ensenhament que dongue
prioritat enes substitucions ad aqueri aspirants que siguen araneso-
parlants quan calgue adjudicar ua plaça de mèstre o professor en
Aran.

Organismes executors: Departament d'Ensenhament e Conselh Ge-
nerau.

Ensenhament d'adults

Objectius generaus

1. Promòir er aprendissatge der aranés profitant era sensibilitat des
nauvengudi entara Val d'Aran entara lengua autoctòna. Hèr qu'era
lengua sigue un element de plea integracion en Aran.

2. Conscienciar es aranesoparlants dera dignitat dera sua lengua e
deth besonh e importància de coneishé-la tanben a nivèu escrit.

Estratègia: Avalorar eth besonh d'acreditar coneishements d'aranés

en encastre laborau coma motivacion entar estudi e obtencion de
certificats.

Objectius especifics

1. Aufferir pro mieis entà aprèner er aranés mejançant corsi, ràdio,
premsa e TV.

2. Elaborar materiau didactic que corbiske es besonhs de toti es
aprenents, e aufferir metòdes d'autoaprentissatge efectius e modèrns
entà aprèner er aranés. Incrementar es edicions e era difusion.

3. Facilitar pro recorsi pedagogics entàs ensenhants d'aranés d'a-
dults entà pr'amor de curbir es mancances existentes.

4. Exigir ath professorat d'aranés ua bona formacion. Establir ua
ofèrta de formacion entàs professors d'aranés d'adults, organisar se-
minaris o corsis de reciclatge.

5. Avalorar es coneishements d'aranés en tot exigir uns nivèus ade-
quats determinats per ua comission avaloradora (Junta Permanenta
d'Aranés).

6. Tier er aranés coma lengua d'ensenhament en toti aqueri corsis
d'activitats (dances, pintura, talhèrs) que siguen organisadi per insti-
tucions araneses.

7. Adequar es programes des corsis d'aranés ara demana dera forma-
cion lingüistica entà professions e sectors especifics.

Ensenhament superior

Objectiu

Establir acòrds de collaboracion damb aqueres universitats catala-
nes qu'an er occitan com assignatura entà tanben promòir eth co-
neishement der aranés.
Promòir era possibilitat d'aprèner aranés enes Universitats.

UN TOTAU DE 3.100 MANIFESTANTS EN CATALONHA ENTÀ REIVINDICAR MELHORES EN ENSENHAMENT PUBLIC (Contunhacion)

Universitat, e transcorrèc pera Via Laietana
enquia arribar ena plaça de Sant Jaime, a on
se dissolèc entàs 14 ores sense incidenti des-
tacables. Sonque cau mentar era tirada de
diuèrsi ueus contra era façada deth Palai dera
Generalitat.

En Tarragona, uns 1.000 estudiants se mani-
fèstèren peth centre dera ciutat entre es 12.30
e es 13.30 ores, apupretz, sense que i auesse
incidenti, segontes informèc era Guàrdia Ur-
bana.

Era manifestacion de Girona amassèc uns
500 estudiants pes carrèrs dera ciutat. S'ar-
massèren as 11 ores deuant dera Delegacion
d'Ensenhament gironesa, eth madeish lòc a

on se dissolèc, entàs 14 ores, dempús d'autre-
jar un manifest ath delegat, Àngel Guirado.
En Lhèida, segontes era Guàrdia Urbana, se
manifestèren un centenat d'estudiants de se-
gondària, qu'anèren enquiara Delegacion
d'Ensenhament dera Generalitat, a on si-
gueren recebudi peth delegat, Ramon
Barniol, ath quau autregèren un manifest.

JORNADA DE GRÈVA

Segontes donades dera Conselheria d'En-
senhament, eth 67% d'alumnes de segon-
dària e d'educacion pòstobligatòria de
Catalonha assistitiren ager entà classe, en

tot qu'er absentisme se placèc en 33%. Era
demarcacion que registrèc mès absentisme
siguec eth Valhès Occidentau (48%), tamb
Tarragona (46%) e Girona (42%). Ena ciutat
de Barcelona siguec deth 39%.

Ena delegacion d'Ensenhament de Barcelo-
na-comarques e en Lhèida, er absentisme se
placèc ath torn deth 26%. Er indèx mès baish
se registrèc ena delegacion deth Baish Lho-
bregat-Anòia, tamb un 10 per cent.

Edite ETH DIARI
Familia Colomines
Centre d'estudis VIVÈNCIA ARANESA:
Aula Euròpa des Pirinèus (Val d'Aran)
Carrèr Doctor Manel Vidal
locau num. 5
(Darrèr edifici/ Ath cant der Espitau)
25530 Vielha-Val d'Aran
Telefon: 973641772
Fax: 973640871
E-mail: vivenciaaranesa@ctv.es

Editor e director : Joan-Ramon Colomines-Companys.
e-mail: jrcc@apdo.com

Informatica e dessenh: Marc Colomines i Nadal.

Equip de correctors: Xavier Gutierrez.

Equip comerciau: Ramon Agulló i Teixidor.

Impression: Xerox's Document Center 220 ST d'ETH DIARI
en Vielha. Tirada: 1000 exemplars.